

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1379.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1875.

CHICAGO, ILL., 14. FEBRUARJA (February 14), 1934.

618

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO — VOL. XXIX.

SVET V NEVARNOSTI NOVE KATASTROFE

MEDNARODNI POLOŽAJ JE ČEZDALJE BOLJ ZAMOTAN

"Mirovne" pogodbe imperijalistov so brez vrednosti. — Europa in Azija v vulkaničnem ozračju

ODNOŠAJI med Japonsko in sovjetsko Rusijo se še vedno razvijajo v smeri, katera vodi v neizogibem oborožen konflikt. Japonski militarizem stremi odločevati v Aziji in si jo podjarmiti. Mandžurija ob sibirski meji s svojimi 30 milijoni prebivalcev je zdaj popolnoma japonska posest. S to teritorialno spremembou je dobila sovjetska Unija k svoji meji v Aziji imperijalistično velesilo, ki poželjivo gleda po vzhodni Sibiriji. Načrt japonskega generalnega štaba je militarizirati Mandžurijo, utrditi njeni meji ter strategične točke, zgraditi "strategične" železnice in ceste ter velike vojaške tabore ob mandžurski meji.

V Mandžuriji ima japonska okrog 150,000 vojakov, stotini vojnih letal, zaloge municipije, nove utrdbe, nove proge in ceste.

V Moskvi so izpregledali marsikako japonsko provokacijo in nagačali svojo mirovno politiko, toda sovjetsko vlado je potrpežljivost končno minula. Zdaj sovjetski državniki in vojni poveljniki odprto in brez ovinkov izjavljajo, da so na vojno pripravljeni. Govorniki na kongresu komunistične stranke v Moskvi so Japonecem pokazali, da so lahko prav tako bombastični z grožnjami.

Ako že mora priti do konfliktu, izgleda, da je za Rusijo boljše, če se to zgoditi čim prej. Kajti čimdalj bo Mandžurija japonska posest, bolj bo militarizirana in s tem moč japonskega militarizma relativno večana. Zdaj so šanse za Rusijo ugodnejše kakor pa bodo čez leto ali dve.

V Evropi narašča negotovost in nevarnost miru v sled poloma razborozitvene konference in hitleriziranja Nemčije.

Austrija je zadnjih nekaj mesecev v stanju največjih napetosti. V nji se bijeta za prvenstvo Hitlerjev in Mussolinijev fašizem, oba skupaj proti socialistom. Vlada je okupirala vse delavske ustanove. Socialistična stranka je razpustila. Socialistična mestna uprava na Dunaju je bila siloma odstavljenata. Stotine socialistov je bilo ubitih.

Francija je na pragu velikih sprememb v svoji notranji in zunanjji politiki.

V Španiji se je katolički duhovščini posrečilo s pomočjo meščanske reakcije dobiti med ljudstvom na deželi veliko zaslombe. S svojo večino v parlamentu upajo ustaviti razmah delavskemu gibanju, ki je v prošlih par letih postalo njim nevarna sila. Socialisti vabijo komuniste in sindikaliste v skupne vrste, da ustanijo republiko in socialne pridobitve ter nadaljujejo z revolucioniziranjem Španije.

Nemčija ima velike notrane neprilike zaradi verskih bojev. Mnogi luteranski duhovniki se odprto upirajo prenavljanju svoje cerkve v propagandistični aparatu vlade. razlike.

"Preveč vladne kontrole"

Katolički duhovnik in profesor na jezuitski Loyola univerzi, Rev. Thomas Egan, je dejal v svojem govoru pred katoličkim ženstvom v Chicago, da je proti sprejetju amendmentu k ustavi, kateri prepoveduje uposljevanje in izkorisčanje otrok v industriji. "Preveč vladne kontrole ni

NAUK, KI GA DAJE FRANCIIA

Francozi niso potrežljiva masa, kakor Američani, ki v znak protesta ne zmorcejo drugega kakor vreči republikance iz urada in jih nadomestiti z demokrati, katere loči od republikance edino razlika v imenu. Ko je Francozom varanja zadosti, vskipe.

Na sliki je prizor iz zadnjih izgredov v

Parizu, radi katerih je moral Daladierjeva vlada, ki je komaj nastopila, resignirati. Pariz je ne pomni takih izgredov po vstaji komunardov I. 1871.

Več o poslednjih dogodkih v Franciji je v drugih poročilih v tej številki, med drugim v članku na prvi strani.

Surovost nazijev ne odneha kljub sodnemu odloku

Cetudi je nemško vrhovno sodišče po dolgotrajni obravnavi zaključilo, da bolgarski komunisti Georgi Dimitroff, Vasilij Taneff in Blagoj Popoff niso krivi požiga palače nemškega državnega zborna, jih fašistična vlada že tedno po tistem odloku še vedno drži v temnici. Iz Londona je despetla posebna komisija, ki je skušala posredovati pri Hitlerjevih ministrih, da bi omenjenim Bolgarom dovolili odhod iz Nemčije. Ali vlada v Berlinu odgovarja, da se še ni odločila in da še "preiskuje".

Sigrid Schulz poroča iz Berlina, da so vsi trije Bulgari zaprti v kleti jetnišnice. Edini zrak, ki ga dobre, prihaja po dolgi cevi v podzemskem hodniku. Vsi trije so zdravstveno popolnoma izčrpani. Popoff je bolan na pljučih in Taneff je živéno strt. Tudi močni Dimitroff je zdravstveno veliko izgubil in grozi z gladovno stavko, če vlada ne stori konca tem "nučenju".

"Sales tax" prinesel 17 milijonov dolarjev

Prodajni davek v Illinoisu je prinesel v prošlih 6. mesecih vladni sedemnajst in pol milijona dolarjev. Porabila ga v pomoč brezposelnim. Na ta način je vlada breme podpirala vrgla pretečno na delavec in farmarje.

ZRAKOPLOVNE DRUŽBE SO OB SUBVENCIJE

Privatni interesi protestirajo. — Lindbergh tudi ugovarja. — Padec delnic aeroplanskih družb

V preiskavah skozi prošlo vredne. Ta voden kapital je leta je bilo ugotovljeno, da so s tem krahom uničen. Proti ukinjenju podpore privavnim družbam je protestiral v pismu predsednik Roosevelt tudi Chas. Lindbergh. Pravi, da bo njegov odlok zrakoplovbi veliko škodoval. "Posvetil sem se, da davanjam let svojega življenja, zato mi ni všeeno, kako se razvila," pravi v pismu.

Te vladne podpore aeroplanskim transportnim družbam in nekaterim ameriškim parobrodnim kompanijam so še celo lani znašale okrog 50 milijonov dolarjev.

Tiste družbe, ki so imele v Washingtonu največ vpliva, so prejеле največ podpore. V preiskavi je bilo dognano, da so dobitile nekatere po par sto tisoč dolarjev na leto za prevoz pošte, ki je bilo komaj

par vreč vse skupaj.

Predsednik Roosevelt se je vsled teh nepoštenih manipulacij in pa ekonomske končno odločil, da bodo v bodoče prevažali zračna pošta aeroplani ki so last zvezne armade. Kot je trenil, so delnice prizadetih kompanij, ki so s tem ob vladno podporo, padle na newyorki borzi v cenah nad sto milijonov dolarjev. Kakor vse sploh, lacijske družbe v tej deželi, so tudi aeroplanske kapitalizirane veliko več kakor so

To bi bilo pravilno. Čemu naj bo vladni statut letal, če nima prilike, da jih bi koristno uporabljala? Čakati edino na vojno je predraga stvar.

Vlada bo lahko vzdrževala varnejši in cenejši zračni transportni sistem, kakor pa privatne družbe, ki so še v ta business edino zaradi profitata. Zato se je dogajalo vseskozi proporčno veliko več nesreč z letali privatnih kompanij kakor pa z vladnimi.

Drugo, kar bi vlada v interesu ljudstva in miru moral storiti je, da svoja letala odvzame vojnemu departmantu ter jih podradi posebnemu departmantu za javen promet.

Naziji proti monarhističnim organizacijam

Nazistska vlada v Nemčiji je končno razpustila tudi monarhistične organizacije. Toleralila jih je, dokler so ji služile in jih bile potrebne. Dasi naziji niso niti z daleč vneti za republiko, jim bivši kajzer ni ljub. Vrhutega Hitler noče nikogar več nad sabo. Tudi predsednik Hindenburg ni drugega kakor pečat za Hitlerjeve ukrepe.

Stotine je bilo ubitih in ranjenih. Socialisti v Avstriji so v momentu, ki je bil ranjaj najmanj ugoden, dokazali svetu svoj revolucionarni značaj in si napisali neizbrisni list v zgodovini.

ALI JE FRANCIIA NA POTI NAVZDOL?

V POVOJNI Evropi se je Francija razvila v najjačo kontinentalno velesilo. V svetovni diplomaciji in v ligi narodov je bil njen vpliv čestokrat odločilen. Postavila se je za braniteljico Versaillske "mirovne" pogodbe, v kateri je Nemčija imenovana za povzročiteljico svetovne vojne in za napadalko. Zmagovalec so ji naložili ogromno vojno odškodnino za škodo, ki so jo nemške armade s svojo invazijo povzročile v Franciji in Belgiji in odškodnino za vojne stroške sploh. Nemčija je nikakor ne bi zmogla. Po 10. letih se je otrešla tega bremena.

Ako bi bili francoski državniki takrat dalekovidni, bi Nemčiji ne usilili take pogodbe. Tako pa se je Nemčija po vsej pravici smatrala prevarano. Wilsonove oblike o častnem miru in enakopravnosti dežel so bile na mirovni konferenci pozabljene. Mlada nemška republika, porojena v senci tujih bajorov, je bila primorana podpisati ponizevalni, zasluževalni mir, in tako je bil tisti versijski dokument kar za nove spletke, za nadaljnje vojne in za fašizem v Nemčiji.

Vsakemu apelu nemške republike, da naj ne ravna zo njo kot s pogačeno, podrejeno deželo, so se v Parizu upirali. Sele ko je uporni duh v Nemčiji proti takemu miru čedjal, in ko si je Nemčija pridobila več ali manj naklonjenosti v Angliji in v Zed. državah, je bila Francija pri volji popustila s svojimi kleščami ter dovolila nekaj koncesij. Ko je končno pristala tudi na odpravo reparacij, je bilo že prepozno, kajti Nemčijo je objemal val ekstremnega agresivnega nacizma, ki je vrgel prejšnjo vlado in potisnil Hitlerja v sedlo.

Od tedaj je Evropa vše večji negotovosti. Posebno še Francija. Napram nemški republikanski vladi je bila aragonantna in dostikrat provokativna, četudi si je Nemčija zelo prizadela, da pride med njima do častnega sporazuma. Hitler pa je enostavno zavrgel mnogo določb versijske pogodbe, začel z oboroževanjem Nemčije, izstopil iz lige narodov in izjavil, da je tudi njegovega sodelovanja v razborozitveni konferenci v Genovi konec, dokler Francija ne zmanjša svoje armade na stopnjo nemške, ali pa naj dovolijo Nemčiji, da se oboroži do enake višine, kakor je Francija.

V Parizu so odklonili eno kot drugo, kajti karkoli bi bili sprevjeli, bi pomenilo, da je Francija kapitulirala pred Hitlerjem. Tudi tu se je izkazalo, da je Francija veliko zamudila, ker ni sama na svojo iniciativo že pred vsaj petimi leti pristala v revidiranje versijske pogodbe.

Francija je prišla v silno neprizeten položaj. Hitler ji je odprt izjavil, da kar se tiče njega, ne priznava in ne bo priznal versijske pogodbe. Tiste, ki so jo v imenu Nemčije podpisali — četudi pod pritiskom — je preganjal. Zahteval je od zaveznikov za Nemčijo pravico oborožitve in si to pravico sam vzel. Danes ima Francija ob svoji meji spet militarizirano Nemčijo in veliko bolj disciplinirano kakor je bila pod prejšnjim kajzerjem ali pod Bismarckom. Njen nacionalizem kiplja vse to je kršitev versijske pogodbe. Ali naj je Francija brani ter pošlje svojo armado proti Hitlerju? O tem so v Parizu resno razmišljali, toda, v danih okolčinah tega niso storili, kajti vse države, ki so bile z njo v zavezništvu, so ji priporočile — spravo s Hitlerjevim režimom!

Poljska, ki je bila smatrana za eno najlojalnejših zaveznic Francije, je sklenila s Hitlerjem mirovni pakt, veljaven za deset let, ki določa, da ne prva ne druga ne bosta v tej dobi rabili orožja v slučaju medsebojnih nesoglasij.

Francoska državna politika mnogih let je v tem položaju nasedla na čerih. Prebivalstva se loteva vzrujenost in strah pred novo nemško invazijo, kajti katastrofalnega vpada kajzervih armad daleč v notranjost Francije ljudstvo ni pozabilo, ker tega vsled nepopisnega trpljenja in prestane grozote ne more.

Končno je bil razkrinkan še Staviskijev škandal, ki stane Francoce okrog \$60,000,000, in v Parizu ter na deželi je vzkrpel. Daladierjev kabinet je bil prisiljen resignirati. Novo ministrstvo je sestavil bivši predsednik Francije, 70-letni Gaston Doumergue, v katerem so zastopane vse meščanske stranke.

Socialisti upravičeno domnevajo, da se Francija v očig'ed Hitlerjeve nevarnosti nagiba v fašizem. Pozvali so komuniste v "enotno fronto", ki so se odzvali, in dne 12. februarja proglašili 24-urno generalno stavko. Vse delo je bilo ustavljen.

Nihče ne more točno uganiti, kako se bo razvijala politika Francije po teh dogodkih. Ve se le, da ji je versijska pogodba, kakršna je, več škodovala kakor koristila in ji pravila pot navzdol.

ZA ZNIŽANJE OBRESTI NA JAVNE IN DRUGE DOLGOVE

V Zed. državah je okrog okolčin pogoditi tudi za znižanje glavnice. Tendenca je, in privaten dolgov. Obresti so dolgo na ta način splošno zniža. Obresti so že zmanjšane v bankah, stavb. in pos. družtvih, v vladnih ustanovah in na mnoge dolgove privatenih družb.

Za rešitev Španije

Na Španskem so bile ustanovljene celice mladih monarhistov, katere delujejo za obnovitev monarhije. Bivši kralj Alfonz je spao, da so njeni njegova največja nadočnina upnik pod pritiskom sive druge Španije".

STROJNE PUŠKE PROTI DELAVCEM V AVSTRIJI

Hitlerjev z ene in Dollfussov-Mussolinijev fašizem z druge strani sta si končno segla v roke, da skupno zatrepa socialistično stranko na Dunaju in v ostali Avstriji.

V soboto 10. februarja sta začeli z nasilnimi vpadi v socialistične lokale pod krinko vladne akcije za vzdrževanje reda in mira. Tiskarne socialističnih listov in delavski domovi so bili okupirani.

Socialistično delavstvo je odgovorilo kljub ogromni obroženi promocii svojih sovražnikov z generalno stavko. Brez časopisa, brez vsakih dovoljenih komunikacij, se je dvignilo, s klicem, "BOLJSE JE, DA POGINEMO V BORBI, KAKOR DA NAS POLAGOMA ZADUSE!"

Stotine je bilo ubitih in ranjenih. Socialisti v Avstriji so v momentu, ki je bil ranjaj najmanj ugoden, dokazali svetu svoj revolucionarni značaj in si napisali neizbrisni list v zgodovini.

PROLETAR

List za interes delavškega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba.
Chicago, III.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NAROCNIKA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;

za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznej do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega teden.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Jugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor..... Frank Zaitz
Business Manager..... Charles PogorelcSUBSCRIPTION RATES:
United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

Varčuj! — Zapravljal!

V vseh bankah, v vseh listih, na prižnicah in vladna propaganda je navajala ljudi: Hranite, hranite za deževne dni! To je bilo pred krizo.

Hraniti danes, ni patriotično, kajti patriotično geslo je: "Če imate kaj dolarjev, dajte jih med ljudstvo cirkulacijo." Zalé, da jih je ljudstvo večinoma že davno odalo, čeprav je hraniš, kajti izginili so v bankah, ki so bile pod "državno in federalno kontrolo", izginili so v "zlatih" bondih, v stavbiščih, predrago plačanih hišah itd.

Cerkve in država

Ludlowova predloga v kongresu, ki določa, da sme rekonstrukcijska finančna korporacija posojevati tudi cerkvam na 4 odstotke obresti, je povzročila precej polemike o vprašanju ločitve cerkve od države. Teoretično je cerkev v tej deželi nekaj čisto separatnega od države. Ako pa se bi zadolžile pri zvezni vladi — in nedvomno bi mnoge vprašale za posojila, če ne vse, bi ta "ločitev" cerkve od države ne bila več ločitev, ampak podrejanje cerkva državi na ljudske stroške.

Tudi druge stvari so, ki pričajo, da se cerkev zelo rade poslužujejo ugodnosti na račun države. Na pr. verni učitelji in učiteljice izrabijo vsako priliko za širjenje svojih verskih nazorov med mladino v državnih in okrajnih šolah. Posamezne države, okraji in občine podpirajo cerkve posredno in neposredno neglede na določbo, da mora biti cerkev ločena od države. Ustavne določbe na papirju nič ne pomenijo, aksi tisti, ki so postavljeni, da jih izvajajo, ne verjamejo vanje.

Klubi in podpora društva

V nemalo slučajih se je dogodilo, da so člani socialističnega kluba pustili, da so se uselili spori v kakem podpornem društvu — ki so bili bodisi čisto osebni, ali pa radi podpor — tudi v klub.

Namesto, da bi se delavci delili med člane in somišljene socialistične gibanja na eni strani in nasprotnike socialističnih načel na drugi, so se vsled društvenih sporov zaradi kakih podpore ali osebne afere razdelili v pristaže in nasprotnike dveh oseb, ki sta organizirala vsak svoje ljudi za osebni boj drug zopet drugega.

Dolžnost socialistov je, da pazijo povsod — torej tudi v društvih, na pravilno in poslošno poslovanje, in da pobijajo nazadnjštvo. To je ena njihova naloga. Glavna pa je, da skrb za socialistično vzgojno delo in za socialistično agitacijo. To pomeni, da se morajo držati nad malenkostnimi šperiti in vplivati pomirjevalno na tiste, ki se kregajo brez potrebe.

Poročilo, kakor ga je objavil omenjeni list, se glasi:

KOMENTARJI

Tedenik "Hrvatska" je spremenil ime v "Jugoslavski Glasnik" iz razloga ker je bil želja generalnega konzula v Chicagu da se mu ukine "separatični" naslov. Izhaja s pomočjo subvencije iz dispečijskega fonda. Pravi da bo v bodoče glasilo "jugoslavenske narodne svijesti" tudi po imenu ne samo v vsebinah.

"Device sv. Klare" še straži v uredništvu Ameriške Domovine. Dasi ni nihče izmed njih igre bral, trdijo, da je nemoralna in da se noruje iz vsega, kar je katoliško. Zelo se huduje nad onimi, ki protestirajo proti šefu clevelandsko policije, "Kot je izjavil policijski načelnik v Clevelandu je dobil tisoče protestov proti vprizoritvi dotične igre ker se v njej na nezaslišan način žali verski čut državljano-katolikov". Konstata list na St. Clairju, ki pravi, da je "American in Spirit Foreign in Language Only".

Policijski načelnik clevelandsko mesta nič ne ve, da je v tej deželi cerkev ločena od države. Zato je na ljubčekih in slovaških duhovnikov ter bigotov igre prepovedal, dasi je delo — duhovnika, seveda ne takega, ki se razume le na striženje ove in na zavajanje bačkov. Policijski načelnik sam se je z nasilno zabranitvijo igre pokazal za največjega bigota. Toda isti steholinski načelnik dopušča resnico nemoralne predstave, "stag parties" etc.

Ako bi bigotsko pravilo clevelandsko moralističnega Šef-a psvod obveljal, ne bi smeli vprizoriti nobene igre, ki žali "čut bogataških državljanov", nobene, ki žali čut demokratov ali republikancev, zato pa bi bile dovoljene le take, ki bi jih odobrili bigoti raznih ver in pa take nemoralne vprizoritve, ki jih bi proti odškodnini protektirala bogoboječa policija. Vse igre s svobodomiselnimi in socialističnimi tendencami bi bile prepovedane. Na srečo vpliv moralistov v clevelandski policijski pisarni še ne sega tako daleč. Vrhutega je dobil šef že precej lekcie, ker je posegel daleč izven svojega delokroga. Unija za civilne svobode bo z njim še spregovorila.

Ako bi bigotsko pravilo clevelandsko moralističnega Šef-a psvod obveljal, ne bi smeli vprizoriti nobene igre, ki žali "čut bogataških državljanov", nobene, ki žali čut demokratov ali republikancev, zato pa bi bile dovoljene le take, ki bi jih odobrili bigoti raznih ver in pa take nemoralne vprizoritve, ki jih bi proti odškodnini protektirala bogoboječa policija. Vse igre s svobodomiselnimi in socialističnimi tendencami bi bile prepovedane. Na srečo vpliv moralistov v clevelandski policijski pisarni še ne sega tako daleč. Vrhutega je dobil šef že precej lekcie, ker je posegel daleč izven svojega delokroga. Unija za civilne svobode bo z njim še spregovorila.

Joseph Grdina v Clevelandu pravi, da ne bo nikake škode, ako Ameriški družinski koledar prenehra. Zato namerava, da naj ga slovenski trgovci v Clevelandu pomagajo uničiti s tem, da mu v bodoče odklonijo oglase.

V svojem članku, ki obsegata blizu tri kolone, pravi med drugim:

... Tako so se spomnili, da Proletar, ki je glasilo slovenskih socialistov, izdaja letno svoj Družinski koledar, ki je v veliki meri odvisen od oglaševalov slovenskih trgovcev. To jih je namreč predvsem začrkalo, kajti če ti slovenski trgovci odlokajo svoje oglaševanje v bočni, bo ta Koledar sila mršav in utegne celo prenehati izhajati. Skoči bi sicer bi bilo prav nobene, taka ne za nadar, kakor tudi ne za trgovce, ki bi se iznebili nadležnega socialističnega davora. Tukaj bo najbrž tisto strašilo, katerega se upravičeno boje. Namreč: da kadar bi se pri slovenskih trgovcih zoper mudil Proletarčev zastopnik in jim ponujal svojo robo, ki je itak piščava, da bi mu ob tej priliki ne vrnili slovenski trgovci sijo za ognjilo ter prav tako odvrnili zastopnika, kakor jih zdaj Barbič začrka v sneši. Utegnilo bi se torej zgoditi, da bi moral glasnik slovenskega socialističnega datora. Seveda, to ni moja stvar in ne mislim nikomur narekovati; to je stvar slovenskih trgovcev in Barbičevi sodrugi bodo že znali na kak način pogihati Barbičeve nedoslednosti, to pa zato, da njihov Koledar ne gre po gobu.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogojni Anton Zidár je bil v Ameriki čez dvajset let. Domu je bil iz vasi Kazlje, občina Štore, okraj Sežana na Primorskem. Star je bil 51 let.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogojni Anton Zidár je bil v Ameriki čez dvajset let. Domu je bil iz vasi Kazlje, občina Štore, okraj Sežana na Primorskem. Star je bil 51 let.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve hčeri.

Pogreb je bil civilen na češko narodno pokopališče, kjer je bil kremiran. Zapošča žena in dve h

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje)

"Lev XIII? Jezuit, jezuit! O, saj vemi! Pravijo, da je na strani dominikancev, pa če že tako hočejo, imajo prav; sam misli, da je ves poln njihovega duha, spravil je svetega Tomaža zopet v veljavno, na njegovi doktrini je obnovil zopet ves duhovni nauk. Ali človek je lahko jezuit tudi nehoti in nevedoma; sedanji papež bo najslavnnejši primer. Studirajte njegova dejanja, premislite vso njegovo politiko: V njej najdete izhlapevanje in delovanje prave jezuitske duše. To prihaja odtod, ker je nevedoma že ves prepojen, ker prihajajo vsi vplivi, ki učinkujejo nanj posredno ali neposredno, s tegaognjišča. Zakaj mi ne verjamete? Ponavljam Vam: Vse so osvojili, vse vsesali — Rim je njihov od najnižjega pisarja, gor do Njega svetosti."

Goveril je dalje in na vsa nova imena, ki jih je navajal Pierre, je odgovarjal s trmatim, blaznim klicem: "Jezuit! Jezuit!" Bilo je, kakor da ne more biti cerkven človek sploh nič druga več, da izraža resnico te trditve duhovništva, ki je prisiljeno, da živi v dobrih razmerah z novim svetom, če hoče rešiti svojega Boga. Junaška doba katoličanstva je minila; zdaj more živeti le še z zvijačnostjo in lakovostjo, le še s koncesijami in s prilagoditvijo.

"In ta Paparelli — jezuit, jezuit!" je nadaljeval don Vigilio in instinktivno je znižal glas. "O, to je strašni, skromni jezuit, jezuit najodurnejše vrste, vohun in skaza! Prisegel bi, da so ga posadili sem, da pazi na Njega eminenco, in le videti je treba, s kakšno genialno udanostjo in zahrbitnostjo izpolnjuje svojo nalogo! Le njegova volja velja, le onemu odpira vrata, ki mu je všeč, svojega gospodarja rabi kakor svoj lastnino, pritiska na vsak njegov sklep, izkratka: Polagoma, od ure do ure ga je osvajal, dokler ga naposlедki nabolil v posest. Da, ta enostavni, neznatni duhovnik, ta nosilec vlečke, ki nima druge službe, kakor da sedi liki zvest pes ob nogah svojega kardinala, ki pa ga v resnicu vlada in ga goni, kamor hoče — to je žuželka, ki osvoji leva, to je neškončna malenkost, ki gospoduje nad neškončno velikostjo. — Oh, jezuit, jezuit! Varujte se ga, kadar gre s svojim velim, na gubančenim svetohiškim obrazom v svojem kruhu brezglasno mimo Vas! Poglejte, če ni skrit za vrat, v omari, pod posteljo. Pravim Vam, požrli Vas bodo, kakor so požrli mene, in nakopali Vas bodo tudi mrzlično, tudi kugo, če ne pazite!"

Pierre se je nenadoma ustavil pred duhovnikom. Izgubljal je tla pod nogami. Strah in srd sta ga popolnoma premagal. Po vsem tem morajo biti vendar resnične vse te prečudne povesti. In zakaj bi ne bile resnične?

"Ali tedaj mi vsaj svetujte!" je vzkljuknil. Prav zato sem Vas nocoj prosil, da bi prišli k meni, ker ne vem več, kaj naj počnem, ker čutim potrebo, da se mi pokaže prava pot."

Obmolknil je, in gnan od prekipevajoče strasti je jel zopet tekati semintja.

"Toda ne, ničesar mi ne recite. Konec je, odprtoval bom. Ta misel me je obšla že onkrat, ali v strahopetni uri; hotel sem izginiti, vrnilti se domov, da bi mirno živel v svojem kotu. Če pa grem zdaj, odidem kot măčevalce, kot sodnik, in iz Pariza zaklčem v svet, kaj da sem videl v Rimu, kaj so tukaj napravili iz Jezusovega krščanstva, povem, da se Vatikan razpada v prah, da se širi iz njega mrtvaški duh, da se neumno motijo oni, ki upajo, da pride še kdaj preporod moderne duše iz te grobnice, kjer počiva troh-noba stoljetij... O, ne umaknem se, ne podvržem se! Svojo knjigo obranim z novo, in jamčim Vam, da napravi ta po svetu nekoliko hrupa, zakaj to bo mrtvaško zvonenje umirajoče vere, katero je treba hitro pokopati, da ne zastrupi njeni ostanki narodov."

To je presegalo razumevanje don Vigilia: V njemu se je zopet vzbudil italijanski duhovnik s svojo omejeno vero, s svojim nevednim strahom pred novimi idejami. Uplassen je sklenil roke.

"Molite molčite! To je vendar bogoskrnštvo! In naposlед vendar ne morete odići, ne da bi še enkrat poizkusili videti Njega svetost. On sam je suveren. Vem, da boste osupili — ali pater Danelis Van je dal s svojo porogljivostjo še edini dobr si svet: Priščite zopet monsinjora Nanija, zakaj le on Vam odpre vatikanska vrata."

"Kaj? Naj sem odšel od monsinjora Nanija zato, da se vrnem k monsinjoru Naniju? Kaj naj bi s to igro? Naj li mirno prenašam, da me imajo za žogo, ki jo mečejo loparji drug drugemu? Norčujejo se iz mene!"

Upehan, ves iz sebe, je Pierre padel na stol nasproti abbeju, ki se ni zganil. Vsed predolgega bdenja je bil don Vigilio ves prstev: roke so mu neprenehoma podprtihvale. Dolg molk je nastal. Potem je dejal don Vigilio, da ima še eno misel: znan je bil nekoliko s papeževim spovednikom, kako preprostim franciškanskim patrom, pa bi mu ga lahko priporočil. Morda bi mu ta pater vzlje svoji enostavnosti lahko kaj pomagal. Saj je bilo treba le poizkusiti. Zopet je nastal molk. Pierre je upiral prazni pogled brez misli v steno, in naposlèd je razložil staro sliko, ki ga je prvi dan, ko je prišel, tako globoko genila. Polagoma se mu je kazala v bledi luči svetlike jasnejsa in jasnejša, pa se je oživila kakor živo vtelesenje njegovega slučaja, njegovega brezkoristnega obupa na pragu, pred trdn zakljenjenimi durmi resnice in pravice. Oh, kako podobna mu je bila ta izgnanka, ta vdano ljubezen ženska, katere obraza ni bilo videti, ki se je, ihteca v svoje lase, pred neusmiljeno zaprtimi vrati, na stopnicah te palace zgrudila v svojih bolečinah! V preprosto platno zavita trepeče od mraza, pa ne izda svoje skrivnosti, svoje nesreče ali krvide, ne silne bolesti svoje zapuščenosti.

(Dalje prihodnjic.)

SLIKA IZ POULICNIH BOJEV V PARIZU

V demonstracijah proti vladni, ki so se prošli teden dogodile v Parizu, je bilo mnogo ubitih in nad tisoč ranjenih. Kaotičnost situacije, ki je nastala v Franciji po Stavitski-jevem šandalu, prikuje dejstvo, da so se

demonstracij proti vladni udeležili pristaši vseh struj in ob enem pa se pretepal med seboj. Šele ko je Daladierjeva vlad odstopila, so nemiri ponehali. (Citatejte članek o položu v Franciji na prvi strani.)

JOŠKO OVEN:**Iz zgodovine rojstva in smrti Pariške komune**

Ko gleda človek nazaj na dogodek, ki so se vršili pred tri inšestdesetimi leti, tedaj ložje razume, zakaj je prišlo do komune, kakor pa tisti, ki je bil nje sobjobnik. Obupen in neuspešen kot je bil ta poizkus je razumljiv z vidika, da je to skoro vselej slučaj revolucije.

Tiranija Napoleonove vlade, naložna naraščanje revolucionarnega socializma po ustanovitvi prve internacionale in sramotni poraz francoske vojske, ter še sramotnja kapitulacija Napoleonovih generalov Bismarcku je forsilalo francoske revolucionarje v akcijo. Največ so bili na krivi francoski reakcionarji, ki so bili po sklepu vojnje absolutni gospodarji Francije. Po porazu Napoleona pri Sedanu avgusta 1870 so francoski republikanci, kateri so bili v večini v Parizu z Leonom Gambetta in Julesom Favre na čelu proglasili republiko. Res je, da je bil Pariz republikanski. Isto se lahko reče o večjih industrijskih mestih Francije — ali dažela je ostala monarhistična in dokaz temu je, da je bilo v narodno zbornico, katera naj bi imela sklepiti mir z Nemčijo, izvoljenih dne 8. februarja leta 1871 čez pet sto rojalistov in klerikalcev ter samo okrog sto petdeset republikarov in socialistov... Ali je potem čudno, če je Pariz zahteval komuno? Pariz je izvolil v to narodno zbornico, razen nekaj izjem, same radikalne republikance in socialiste. Prvo delo narodne zbornice, v katero sta bila izvoljena tudi Garibaldi in Viktor Hugo, je bila izvolitev Adolpha Thiersa za začasnega predsednika francoske republike. Thiers, o katerem bomo še precej slišali pozneje, je bil monarchist, pristaš Orleanške dinastije (Louis Philippe). Torej največji sovražnik republike postane nje načelnik!

In drugi še bolj nevaren konjak je pa bil sklep zbornice, da se naj narodna garda — braniteljica Pariza proti Nemcem — razpusti. Zaman so razumnejši člani zbornice protestirali in svarili. Zbornica je storila še več. Insultirala je generala Garibaldija, kateri je bil idol revolucionarjev, takoj, da sta se on in Viktor Hugo protestno odstranili. Parizani, kateri že pre niso zaupali vladu, so se sedaj odprto pripravljali na odpor. Reakcionarji so dobro poznali temperament Pariza.—Prva francoska revolucija katera se je začela v Parizu in pozneje še štiri, ki so ji sledile, so jim odpričeli... Zato je bila prva naloge Thiersa — razorozitev republikanskega in delavskega Pariza — in ta prilika je prišla 18. marca 1871.

based o ljudeh, ki so pozneje bale. Njegova politična filozofija je podobna anarho-sindikalistični. Verjel je v malo organizirano, disciplinirano grupo, katera bi moral dobro poznati tudi orožje ter kadar bi dobilo delavstvo vladu v svoje roke, v diktatu protektorata. Udeležil se je štirih revolucij in organiziral veliko število tajnih revolucionarnih celic. Thiers ga je dal zvijeno arzirati 17. marca zvezcer, ravno par ur pred vstajo — in pred pobegom vladu v Versailles. Resnica je, kar privarjava tudi zgodovinarji, da bi bil potek komune drugačen, če bi ji bil on na čelu. Tako so pa ostali samo njegovi pristaši — od katerih ni nikje imel njegovega izkustva in ne avtoritet.

Zatem so bili pristaši prve internationale kot Varlin, eden najpoštenejših in najhrabrijih junakov komune, Frankel, Jourde, Vaillant, Longuet, Demay itd.

(Dalje prihodnjic.)

"Rim" ena najlepših povesti

Piney Fork, O. — Povest "Rim", ki izhaja v Proletarci, je ena najboljših, kar jih je spisal slavni francoski pisatelj Emile Zola in jo poslovenil Etbin Kristan. Vsakdo, ki je to povest pozno čital, mi bo priznal, da je zanimiva in velike vrednosti. "Rim" ni samo povest, nego živo zgodovinsko slikanje razmer v papeževem Rimu. Vsled tega se dopisnica iz Clevelandu moti, ko pravi, da naj bi jo prenehali občevati.

V romanu "Rim" igra glavno vlogo mlad francoski duhovnik Pierre, ki ga je beda ljudskih množic silovito bolela, pa je mislil, da je treba socialnega preobrata, ki bi ga

izvršilo krščanstvo. V ta namen je napisal knjigo, ki je postala senzacija za tedanj evet. V nji je predlagal reformiranje katoličke cerkve, da se bi povrnila k prvotnim Krstovim naukom. Toda v Rimu so mu to dobrohotno knjigo zamerili in jo začeli preiskovati, v namenu, da jo dajo na "indeks", kar pomeni, da je proglašeno za pregrešno delo. Vse knjige, ki jih dajo papazevi cenzorji na tak "indeks", so vernikom prepovedane. Pierre se je čudil, kajti vse kar je hotel, je povrnitev cerkve k naukom in delu Krista ter njegovih učencev. Šel je v Rim, da bi si izposoval avdijencu pri papežu ter mu zagotovil svojo vernost in zvestobo cerkvi in da bi ga uvelio v najčistejših namenih svoje knjige. Toda v Rimu je spoznal, da je ves Vatikan obklepan in intrigah. Pošiljali so ga od kardinala do kardinala in prelata do prelata, in povsod so zmajevali, nihče pa mu ni izvedel nič določnega in niti takor ni mogel dognati, kdo je vse te niti intrig, katerih je spletajo v mrežo. Pri teh biskupih je spoznal, da je postala katolička cerkev v Rimu paganska namesto krščanska. Videl je na eni strani nepopisno razkošje in bedo na drugi. Cerkev pa je bila napramemu razmerju čisto brezbrizna. Nič se ni brigala, da bi obosodila in se borila proti socialnim krivicam.

Povest "Rim" se godi v času papeža Leona XIII., katerega se spominjam, ker so ga razglašali za "vatikanskega jetnika" in pisali o njegovi bedi. Ko pa je umrl, so listi poročali, da je zapustil 30.000.000 lir, kar je bilo tedaj ogromno premoženje. Pripomem čitateljem, da tej povesti pazno sledi.

Nace Zlembberger.

Ali ste že poravnali naročino?

BARETINCIC & SON**POGREBNI ZAVOD**

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Pristava in okasna domača jedila
Cene zmerne. Postrežba točna.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30-3:30; 6:30-8:30 Daily

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd.
4:30-6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695

Wednesday and Sunday by
appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call
Austin 5700

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovozajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st STREET

CHICAGO, ILL.

KLUBOM IN DRUŠTVOM**KER želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha****OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!**

Električni pralniki in likalniki

NA 14-DNEVNO

PROSTO PREIZKUŠNJO

Odjemalec
Commonwealth
Edison Co.

**FEDERAL, ABC,
THOR, CONLON,
GRAYBAR**

\$49.50 in več

Vsek predmet je dvojno zajamčen — od proizvajalca in edon Service. Vprašajte za naš ZAMENJEVALNI NACRT.

Pri vseh nakupih pralnikov za \$69.50 in več Knjižica "Care of Clothes" brezplačno.

COMMONWEALTH EDISON ELECTRIC SHOPS

Downtown — 72 W. Adams St. — 132 So. Dearborn St.

Telephone RANdolph 1200, Local 555

4562 Broadway
2618 Milwaukee Ave.
4823 Irving Park Blvd.

821 W. Madison St.
4354 So. Ashland Ave.
3466 So. State St.

832 W. 63rd St.
2950 E. 92nd St.
11116 So. Michigan Ave.

Cene za blago na mesečna odplačila nekoliko višje.

FEDERALNI KUPONI Z NAROCILI.

MOJI SPOMINI

Simon Kavčič.

(Nadaljevanje.)

Usoden preobrat

Na II. konvenciji je zmagača Kondina-Klobučarjeva skupina popolnoma, oziroma si je ohranila vladstvo. Šele na III. konvenciji l. 1907 v La Sallu, Ill., je padla in šele na tej je dobila SNPJ odločno načelno izjavo. Dobila je tudi svoje glasilo. V pravila so prisile mnoge določbe, ki so imeli namen preprečiti avtokracijo v jednoti.

Pokojni Jože Zavertnik se je v dobi med II. in III. konvencijo postavil na celo opozicijo. Boril se je z vso vztrajnostjo proti tedanjemu glavnemu odboru in Glasu Svobode. Pomagal je razkriti afero z jednotimi znaki, kateri so bili naročani pri firmi tako, da je ostalo merodajnim odbernikom nekaj popusta za osebno porabo. Iz tega je nastala prislovica da v glavnem odboru "pucajo knofe". Jože Zavertnik je dal krivce celo aretirali. Razvil se je srdit boj. Jože Zavertnik je bil izvoljen v društvo Slavija za delegata na III. (lasalsko) konvencijo toda glavni odbor ga je izobčil. "Slavija", oziroma večina društa pa je vztrajala pri izvolitvi Zavertnika in priznala ga je tudi konvencija in razveljavila izobčenje.

Tako je SNPJ postala resnično svobodomiselna jednota šele tri leta po ustanovitvi. Izvoljen je bil povsem nov glavni odbor. To je bila miselna in načelna revolucija v SNPJ. Načelna izjava je zavarovana tako, da je ena konvencija sploh ne more razveljaviti. Meni je bilo to v veliko zadovoljuje, da se poslužujejo Glasa Svobode. Itd.

To Kondino pismo je bilo v celoti objavljeno v letaku, ki ga je izdal klub št. 1 v Chicago predno je izšla prva številka Proletarca.

Kondov odgovori me ni zadovoljil pač pa je razširil prepad med nama. To sem pisal tudi Zavertniku in moje mnenje o Glasu Svobode in njegovem lastniku. V takih odnosih je postal za Zavertniku urednikiško delo pri Glasu Svobode nevzdržljivo in mi je sporočil: "Prihodnji teden odpovem Kondi službo urednika". To je storil. Bilo je to 1. 1905.

Tudi Martinu Kondi sem pisal, kaj mislim o njegovih posljednjih. Ni mi odgovoril. Isto tako sem sporočil svoje stališče z ozirom na Glas Svobode in njegovega lastnika klubu št. 1. Od tu so me vprašali za vse podatke o najinem sporu in korespondenco. Pregledali so jo, razpravljali in zaključili, da je nadaljnje sodelovanje s Kondom in njegovim listom za socialiste nemogoče. Prelom med klubom in njim je bil s tem dovršen. Sploh odnošaj med njima že dolgo niso bili prijateljski.

(Dalej prihodnjic.)

Davek na žganje

Finančni oddelek zvezne vlade vposli 1,600 agentov, katerih naloga bo paziti, da bodo saluneri in drugi prodajali le tako žganje, od katerega je plačan predpisani davek zvezni vladi.

KLUB ŠT. 16 J. S. Z. CHICAGO, ILL.

PROSLAVI SVOJO

PRVO OBLETNICO V SOBOTO 17. FEBRUARJA 1934

v Diversey Hall, 1201 Diversey Parkway
(North Side)

NASTOPI SOC. PEVSKI ZBOR "SAVA"

O pomenu proslave bo govoril JOSKO OVEN:
PO PROGRAMU PLES IN PROSTA ZABAVA.

Igral bo Benchan's Melody Boys orkester.

VSTOPNINA 25c.

PRICETEK OB 8. ZVEČER.

OGROMNA MATERIALNA ŠKODA

V zadnjih demonstracijah v Parizu niso bile samo velike izgube življenj, temveč je tudi materialna škoda ogromna. Pobitih je bilo stotin dragih živ in izložbenih oknih trgovin, uničenih je bilo stotine avtomobilov, veliko požarov in storjene je bilo mnogo drugega v trgovinah, na poslovnih itd. Na sliki so demonstranti pred hotelom de Ville. Tu v bližini je bilo ubitih 40 demonstrantov.

Neupravičeno zvračanje krvide na socialiste

Aktivnosti naprednih delavcev v Springfieldu

Springfield, Ill. — Vzlie današnjim razprtjam naš klub št. 47 dobro obstoji. Pridobili smo tudi nekaj novih članov in članic. Upamo, da jih bomo še več. Tako je prav, kajti današnjih neznanosti razmer kapitalistične vlade ne bodo izboljšale. Delavcem ne preostaja drugega, kakor da se organizirajo v socialistični stranki. Šele socialistično organizirani delavci bodo v stanju izvršiti temeljite gospodarski preobrat ljudstvu v prid. Brez tega pa ne pride nikoli "New Deal".

Naš klub je zaključil, da bomo tudi letos praznovali Prvi maj z veliko priredbo, z gorovi, s petjem in vprizoritvijo Molekove igre "New Deal".

Predstavljam vam nekaj novih članov, ki jih bomo vključili v našo skupino. Prvi je John Langerhole v Johnstownu, ki je boljše razumel situacijo v Illinoisu kakor pa večini tukajšnjih preogarjev. Predstavljam vam tudi Lewis, ki je v našem distriktu.

Sedaj je drugačje. Rovi so napolnjeni z delavci. Po dvajset mesecih brezdelja so nekateri izmed nas dobili delo nazaj. Mnogi so se vrnili že prej. Veliko jih prihaja še v rov, da bodo v novi uniji začeli drug drugemu očitati isto kar so preje vsi skupaj očitali Lewisu. In kaj so nam odgovarjali na te argumente? To da ne vidimo niti tako dalec kakor sega naš nos, in da smo Lewisovici.

Sedaj je drugačje. Rovi so napolnjeni z delavci. Po dvajset mesecih brezdelja so nekateri izmed nas dobili delo nazaj. Mnogi so se vrnili že prej. Veliko jih prihaja še v rov, da bodo v novi uniji začeli drug drugemu očitati isto kar so preje vsi skupaj očitali Lewisu. In kaj so nam odgovarjali na te argumente? To da ne vidimo niti tako dalec kakor sega naš nos, in da smo Lewisovici.

Tako je s stavko v Springfieldu.

U. M. W. of A. je bila dobra unija in bo lahko še. Korupcijo je treba najprvo iztrebiti v domačih lokalih predno bo čiščenje na uspešen način doseglo Lewisu.

nekaj izboljšale, priporočam vsem blivšim članom kluba, da postanejo zopet aktivni in gredo naprej za staro pravdo, naprej za uničenje fašizma in za lepo bodočnost vas in vaših potomevcov.

• • •
Kluba št. 114 in 115 ter mladinski odsek JSZ predre na velikonočno nedeljo 1. aprila, zanimivi varijetni program v Slov. del. domu. V slovenski bo vprizorjena Molekova satira "Nova igra" (New Deal), v angleščini pa farsa "A Wedding". Dalje bomo videli krasne prizore iz operete "Ciganska nevesta", živo sliko, čuli deklamacijo in najboljšega soc. govornika v Detroitu, sodr. Davidova. Publiko že sedaj opozarjam na to zanimivost.

Član kluba št. 115.

Vabilo na shod

Cleveland, O. — Soc. stranka clevelandskoga okraja sklicuje za v ponedeljek 19. februarja ob 8. zvečer v Moose Hall, Walnut St., blizu ulice 9th in Superior, javen shod, na katerem bo glavni govornik Frank Crosswaith. On je eden izmed najbriljantnejših govornikov soc. stranke. Predmet njegovega govora je "The Next Obligation". Crosswaith, črnec po plemenu, je učitelj socialne znanosti in urednik zamorskega lista, v katerem uči in vzpodbuja črnce k razredni zavednosti.

Vse delavstvo v Clevelandu je vabljeno, da pride na ta shod. Vzrok depresije je delavstvo, kar se sliši nepoučeni masi neverjetno. Ampak je res. Uverili se boste, da je to resnica, na tem shodu. Vstopnina za pokritje stroškov je 10c, in to je vstopica, ki ni obremenljiva. Na svidenje!

John Krebel.

Razmerek kakor pod fašizmom

Lloydell, Pa. — Delavske razmere so za nekatere še nekako vzdržljive, toda teh je le par odstotkov. Ostali so pa ravno tako sužnji, kakor prej pred Lewisovo unijo. Kadar vzamejo delavcu pravico stavkanja, to njegovo zadnje orodje, tedaj se taki nadvladni pravi fašizem.

Na družbenem polju je zadnja leta nastala prava stagnacija (zašoj). Nekaj številne društvene prirede, so sedaj skorajda popolnoma izostale. Uspeha pri društvenih priredbah ni! Nekdanje energije za agitacijo ni; popoljnost je splošna. Pa je razumljiva. Trde razmere in nepristojne okolišne vplivajo močno na duševnost članstva v splošnem tudi pri nas. Namesto živahnih argumentov slišimo na sejih največkrat tarkanje. Kdor zmore pravocasno plačati asesment, smatra sam sebe za srečnega.

Na unijsko-organizatoričnem polju je od kar imamo NRA, nadvse živahnio. Unijski organizatorji si prizadevajo na vse načine, da bi organizirali delavce. Zborovanja in shodi so na dnevnem redu. Uspeh v materialnem ali fizičnem smislu je do sedaj še nepovoljen; v moralnem oziru je dober, ker se je med delavci vzbudilo živo zanimanje za organizacijo, kakršnega, po pravici rečeno, do zdaj še ni bilo v takih meri. Naši slovenski in drugi jugoslovanski delavci se za unije zanimajo, so povsod med prvimi in najbolj vztrajnimi. Visoko število čarterjev, ki jih je izdala Wisconsin State Federation of Labor, dokazuje uspehe v organiziranju v uniji. Stavk v večjih ali glavnih tovarnah do sedaj še ni bilo. Kakor povsod, tako tudi tukaj naprosto kompanijski mogotel vse sile, da bi prizadevanja organizatorjev uničili že v prvih početkih.

Tukaj so si koritarji prišli v konflikt in začeli s pometanjem drug drugega. Kadar niti sami sebi več ne zaupajo, potem je "amen". Od demokratov in republikancev pač ni drugega pričakovati.

Anton Zalar.

Newyorški deficit

Newyorški župan La Guardia je nedavno izjavil, da bo znašal mestni deficit nad 30 milijonov dolarjev. Priporočal je drastično ekonomijo, med drugim znatno znižanje plač mestnim delavcem.

Sheboyganska kolona

Sheboygan v Wisconsinu je precejšnje industrijsko mesto. Jedro industrije so tvorile zadnjega časa tovarne pohištva. Delavske plače tudi v prošlosti niso dosegle tiste splošne višine, kakor na primer v drugih industrijskih centrih. V normalnih časih in nekaj let nazaj je domača industrija še precej povoljno zaposljivala domače delovno ljudstvo. Tudi prvo leto sedanje ekonomske krize nismo v Sheboyganu takoj občutili tako izrazit pritisk, kakor so ga marsikje drugod. To, da je naša industrija nekako silna naprej, je deloma pripisati solidnosti tukajšnjih bančničev, ki so pomagali raznim industrijam s krediti. Točasno te banke precej močno občutijo to in so v več slučajih prišle v nepristojne zadrege.

Delavci pri Leverenz Shoe Co. so zastavili koncem januarja in ustavili obrat stodostotno. Čevljarna je zapošljevala preko 240 delavcev, med temi mnogo mlajših žensk in dekle. Zahvali so 25% povišanja plače in priznanje unije. Glavni stan imajo v Hrvatskem narodnem domu. Kujo si tam topila jedila. Organizirani mesarski in trgovski delavci ter vse druge uniske stroke jim pomagajo z živili. Med stavkarji je precej Slovencev. Ta stavka je v Sheboyganu drugi poizkus za priznanje unije. Doslej so tako priznanje imele le razne strokovne unije. Prvi poizkus je bil storjen v tvojnici povrhnih hlač in suknjičev pri Lakeland Co., kjer so si delavci priborili priznanje unije in razne izboljšave.

Hrvatski narodni dom ima častno mesto, da je postal sedež delavskega unijskoga gibanja na južni strani mesta. Dvorana je oddana neprestano v toliki meri, da je včasih premajhna. Hrvatski dom služi sedaj več kot svojemu pravotvenemu namenu. Tistim, ki so žrtvovali svoje težko zasluzene dolarje, gre vse priznanje!

O važnih zadavah iz delavskega gibanja in o vseh pomembnih dogodkih v naši naseljni bom poročal v prihodnjem. — Poročalec.

Zvišanje plače

Pravijo, da je zvišanje plače Fordovim delavcem "dobro ekonomske znamenje". Zvišanje znača povprečno 10 odstotkov. Fordovi delavci so prejemali glasom časnikih poročil do tega zvišanja od \$4 do \$8.50 na dan. Le redko kateri časopis pa je pojasnil, da je povprečna plača Fordovih delavcev skozi vse leto tako nizka, da je komaj za skromno preživljjanje.

Ste že poravnali naročino?

MARXOV KAPITAL

Poljudna izdaja.

Obsega 400 strani. Vezana v platno.

Cena \$1.75

Veliko delo utemeljitelja znanstvenega socializma, v katerem opisuje ter odkriva vse zakone današnjega gospodarskega razvoja in njegovo pot v novo družabno tvorbo.

Vsakdo, ki se hoče dobro seznaniti s temeljnimi zakoni socializma, bi moral čitat v veliko delo. Naročila pošljite na:

Proletarec

3639 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.

ZA LIGNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. Halsted Street Chicago, Ill.
Tel. Lincoln 4700—4701

PROLETAREC se tiska pri nas.

"ALI SPOLNA VZGOJA RES NI POTREBNA?"

Spisal Dr. FRANJO ŽGEČ.

Kako boste vzgajali svoje otroke z ozirom na spolna vprašanja vam na zelo priprist in zanimiv način pove ta knjižica. Staršem jo toplo priporočamo.

CENA 35c.

NAROCILA POSLJITE NA:

PROLETAREC

3639 WEST 26th STREET, CHICAGO, ILL.

ODPRTO PISMO KLUBOM J. S. Z.

Cenjeni sodrugi in sodružnici: Eksekutiva JSZ je na svojih sejah zadnje čase precej razpravljala o stanju našega gibanja po raznih, posebno večjih naselbinah. Naš zaključek je ta, da naši klubni na splošno niso dovolj aktivni na polju socialistične propagande in vzgojnega dela med našim delavstvom. Razen chicagske naselbine so socialistični shodi in predavanja skoraj nepoznani. Klubi se jim bolj in bolj izmičejo tudi v naselbinah, kjer bi se s pomočjo eksekutive lahko pokazalo boljši rekord.

Eksekutiva je zaključila, da se moramo v tem oziru vsi skupaj reformirati: eksekutiva in klub, če hočemo — **in to hočemo!** — da naše gibanje dobije večjega zamaha. Zavedamo se prav dobro trpljenja in pomanjkanja, kateremu je naše delavstvo z drugim vred izpostavljan vo sled krize. To občutimo vsi skupaj, nekateri bolj, drugi manj. Prav tako se tudi zavedamo, da mora iti naše gibanje naprej v večjem tempu prav v tem času, ko je delavstvo pričelo bolj in bolj spoznavati, da nima od kapitalizma kaj več pritakovati. Na nas vseh je ležeče, da posramimo sedanje prilike in dvignemo naše gibanje v vseh naselbinah. To je mogoče storiti le z odločno in smotreno akcijo: samo z delom in ne z obupovanjem.

Amerika ni bila še nikdar tako pripravljena poslušati socialistične poslanice kakor sedaj. Socializem ni več bavav, ampak prodira v mišljene ameriškega ljudstva zavestno in podzavestno. Naša naloga je, da ta proces pospešimo in zgradimo mogočno socialistično gibanje, ki bo ameriškemu ljudstvu in predvsem delavstvu prineslo resnični "New Deal" — DELO, SIGURNOST OBSTOJA TER BRATSTVO!

Naloga JSZ, naloga nas vseh je, da zanesemo socialistično misel v teh kritičnih, vendar pa zanimivih časih tudi med naše delavstvo v večji meri kot v preteklosti. To lahko storimo kljub naši materialni revščini, če je v nas volja in sposobnost. S tem v zvezi eksekutiva uvideva:

1. potrebo več shodov, predavanj in sestankov vsaj v večjih naselbinah v svrhu objanja klubov in našega gibanja;

2. potrebo, da člani eksekutive posvetijo več časa in energije temu delu izven Chicaga; in končno:

3. potrebo, da klub, to je, njih članstvo, sprejmejo vso odgovornost za aktivnosti in izvajanje 1. točke.

Eksekutiva obvešča klube, da je pri izvajaju tega programa pripravljena sodelovati v večji meri kakor v preteklosti. To ne pomeni, da smo do zdaj spali v Chicagu. Uvidemo pa, da moramo s klubami posevati več energije delu v zunanjih naselbinah. Pri tem pridejo v prvi vrsti v poštev naselbine, ki niso pre-

Za agitacijski odesk eksekutive JSZ,
Angela Zaitz,
Donald Lotrich,
Anton Goren,
Charles Pogorelec,
tajnik zvez.

Prva obletnica kluba št. 16 na North Side

Chicago, III. — Socialistični klub št. 16 na severni strani Chicaga slavi svojo prvo obletnico prihodnjo soboto, 17. februarja, zvečer. Priditev se bo vršila na 1201 Diversey Parkway. Ta dvorana je zelo primerna za take prireditve. Vstopnina je 25c.

Slovensko občinstvo na severni strani in drugod v Chicagu je vabljeno, da se udeleži naše prireditve. Ne bo vam žal. Igral bo dobroznani Benchanov orkester. Pevski zbor "Sava" je obljubil, da pride na to slavnost in nam zapoje nekaj pesmi. Ze to je vredno, da pride na to zabavo. Govornik bo s Joško Ovencem. Njegova izvajanja boste z veseljem poslušali.

Na svidenje 17. februarja.

John Drzich.

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETARCU

DELAWSKA TAJNICA PRED RUDARJI

Na sliki v sredini je Miss Frances Perkins, delavska tajnica, ko je govorila na konvenciji U. M. W. of A. v Indianapoliu. Naglašala je potrebo izdatnejšega znižanja delavnika ter zvišanja plač.

Upravičen zagovor

Johnstown, Pa. — Ker se frančiškanom ni posrečilo okupirati Slovenskega doma v Lorain Boro se s svojimi pričadniki silno ježe na socialisti. Očitajo jim, namreč socialistom, da so požrli dve zadržni prodajalni — eno na Mozhamu in drugo v Connemaugh — zdaj pa hočejo pozreti Slovenski dom v Lorain Boro.

Sodeč po teh očitanjih, imajo tukajšnjí socialisti jako obzorne želodec ter dobro prebavo. Toda če hočemo biti drug napram drugemu pravčini (kar je Kristov nauk), bi bilo pošteno in prav, da se bi najprej prepričali in ne predvabovali kar tjavendan. Poglejmo, kaj pravi Johnstownska kronika o tukajšnjih delavcih. Bilo je nekako pred 15. leti. Tovarna National Radiator korporacije je obratovala s polno paro. Delavnik je bil 12 ur in delo plačano večjidel od kosa. Da bi si zvišali zasluzek in enkrat "kaj imeli", so si nekateri daljšali delavnik s tem, da so hodili na siht eno ali dve ure pred časom. Vodja tovarne je bil toliko pameten, da jim je prepovedal rabe električnih svetlik pred pričetkom štarta. Mislij, da jih bo na ta način primoral delati le toliko ur kolikor je znašal delavnik. Toda ukanal se je, kajti delavci so lahko tudi "modri" in hočejo. Vsled neukročene želje, da bi "enkrat kaj imeli" so si nekateri nabavili karbidne svetilke pri katerih so delali do časa, da so jim užgali električne žarnice. Slabe posledice tega neumnega garnaja in prostovoljnega povečavanja delavnika se tukaj še danes občutijo. K tej kronici naj pripomnim še tole: Naj Bog, in pa sv. Terezija, začetnica naše fare, "požegnata" na ta način pridobljenem premoženju! Upam, da je v Johnstownskej socialistični klub revščini, ki jim jo očitajo, še toliko ponosa, da jim ni prav nič žal, ker si niso skušali pridobiti imovino na takih hlapčevskih načinu.

Tudi oni, ki sovražijo socialiste (kar je v protislovju z našim Nazarencem, "Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe"), morajo priznati, da so socialisti vedno v prvih vrstah v borbah za izboljšanje razmer, bodisi v naporih za zvišanje plač izkoriscenim mezdним sužnjem, skrajšanje delavnika, za organiziranje delavcev v unije itd. Kapitalisti se delavske organizacije boje — zato store vse v svoji moći, da jo preprečijo, ali uničijo z negovanjem notranjih bojev, s pomočjo prokuratorjev in izrabljaniem nedovolnosti v ljudskih množicah. Ker so torej socialisti prvi v isti, "ki nič nimajo".

Poleg očitkov, da socialisti "požiram" zadruge in domove, moramo dostikrat požreti tudi očitek, da socialisti "nič nimamo". To predvabovanje bi socialisti prav lahko vrnili, kajti tudi med tistimi, ki hodojo k Mali sv. Tereziji k maši in na ples, so taki, ki nič nimajo. Toda pustimo to in skušajmo rajše dognati vročke, zakaj so socialisti med tistimi, "ki nič nimajo".

Opcarjam, da naj tega dopisa nihče ne smatra za napad, kar se le prerado dogaja. Kajti napisan je edino in upravičen zagovor na napade in očitke naših nasprotnikov.

Kronikar.

Popravek

V zadnji številki Proletarca je v opisu knjige "Zlato tele in druge zgodbe" pomota v imenu avtorja. Pravilno je Janez Samojov in ne "Samojev", kakor je bilo pomotoma tiskano. — F. P.

Žrtve nezgod z avti

V Chicagu je bilo lani ubitih v avtih nezgodah 1,132 ljudi in več tisoč pohabljenih.

"Dva svetova"

in

"Veliko mravljišče"

Spisal Ivan Molek.

Portret razmer med slovenskim delavstvom v Ameriki. Povest, ki jo boste čitali z največjim zanimanjem.

CENA OBEMA SKUPAJ \$1.
POSAMIČNO 50c.

Naročila sprejema

Proletarec

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Razmere nas kličejo v soc. stranko

Collinwood, O. — Kriza, ki se je ukoreninila v že tako mizerne delavske razmere, nas kliče v neodvisno delavske politične akcije, kakor jo zastopa socialistična stranka.

Delavske množice, ki ustvarajo bogastva za parazite, se že niso zdramile. Kje naj bo rešitev za delavce, ako se sami ne zoperstavijo izkoriscenju in krivicam.

Cemu odlašate? Socialistična stranka vas vabi v svojo sredo, Kijub tej resnic je še ogromno število delavcev, ki delujejo vedenoma in nevedoma za ohranitev kapitalističnega sistema. Samo dve poti sta: Prebuditi se, ali pa poginuti. Socialistična teorija, ki slone na znanstveni podlagi, so se izkazale, posebno v tej krizi za edino, kar bi temeljito približilo posledice kapitalistične krize.

Zavedamo se, da je izobraževanje delavcev počasna stvar, zato pa so tudi "preobrat" tako brez efektov, in tisti preobrati, ki imajo za napredok človeštva kaj vrednosti, so redki. Toda preobrat je potreben in delavec se edina sila, ki ga lahko izvrši vsemu človeštvu v prid.

Anton Skapin.

Zornikovo poročilo

V Rentenu, Pa. je bil ustavovljen, oziroma obnovljen klub št. 233 s sedmimi člani. Zasluge za obnovitev te socialistične postojanke imajo Anton Bogataj, George Krek, J. Kosmach in A. Sznork. Ti so bivši člani kluba št. 233, ki je prenehal in zdaj spet stopil na površje.

Dva člana sta rodom Slovaka. Priporočata, da naj klub v svojo lastno korist posluje angleško in enako naj bo tudi korespondenca iz tajništva JSZ angleščina. Vsi člani so pritrudili nujnemu mnenju in smatrajo, da jim bo mogoče dobiti na ta način več članov. Obljubil sem, da bom željo sporočil tajništvu JSZ oziroma njenim ekskutivam.

Anton Bogataj se zelo zanimal za razširjenje Proletarca. V ta namen prejema po več izvodov skupaj, katere razdaja, v namenu, da naše rojake na ta način seznanj s Proletarjem. Potem jim prigovali, da naj se nanj naroče. Tudi Ameriški druž. koledarja je precej razpečal. On je star Korenina. Premogar je že 33 let, toda še vedno krepak. Zanimala se tudi za društvo. V društvu SNPJ je za predsednika.

Poleg omenjenih je napravil name ugoden vtil George Pivik, tajnik društva in odbornik lokal U. M. W. Obljubil je, da bo pristopil tudi v socialistični klub. Če to stori, pride v klub pod njegovim vplivom tudi nekaj drugih. Ker je več angleščine, bi bil lahko klubu v korist tudi v tem oziru.

Zajeta je, da bi se klubu J. S. Z. v Pensylvaniji čim bolj posvetili agitacijskemu delu. To je volilno leto in socialisti imajo priliko poslati nekaj svojih kongresnikov v Washington. Brez zakonodajalcev socialističnega pravčenja tudi Rooseveltov "New Deal" ne pride do veljave in bo padel v vodo, Roosevelt pa bo potisnjen iz urada.

Rojaki, registrirajte se kot socialisti. To priliko boste imeli koncem tega meseca. Izvoliti bo treba različne uradnice in socialistična stranka ima v vseh okrajih priliko, da nominira celotno listo. Mi pa moramo delovati, da bodo izvoljeni. Informirajte se o vsem, da ne zamudite prilik pri nominacijah. V Westmoreland County so nominirani že vsi kandidati, za nominiranje kandidatov v državne urade

pa bo v Harrisburgu konvenčija soci. stranke 17.-18. februarja. Podpisani je delegat in poročal o sklepih in nominacijah.

Napravimo leto 1934 za pričetek nove dobe za delavstvo s tem, da zgradimo močno socialistično gibanje.

Anton Zornik.

"To je govornik!"

Chicago, Ill. — "To je govornik", so vzklikali ljudje na shodu 8. feb. v gornji dvorani SNPJ, ki so ga sklicali slovenski in češki sdrugji na zadnji strani. Shodu je predsedoval Chas. Pogorelec. Urednica češkega socialističnega lista Mrs. Beranek je govorila v češčini in D. J. Lotrich je

"Bunco Party".

Chicago. — Klub št. 20 J. S. Z. na severni strani priredil v nedeljo 18. februarja ob 3. pop. na 2250 Clybourn Ave. "bunco party". Vstopnina je 25c. Srbski sdrugi vas vabijo, da pridete na to prireditvijo.

S. Bojanovich.

Naraščajoča brezposelnost v Franciji

V Franciji, ki je bila ena zadnjih dežel, v katero je posla kriza, je bilo v pričetku februarja 332,266 brezposelnih. To je najvišje število od 1. 1930. Brezposelni v Franciji dobivajo državno podporo v obliki zavarovalnine.

Izstop Nemčije iz mednarodnega delavskega biroja

Nemška vlada je mednarodnemu delavskemu biroju v Ženevi, ki posluje pod pokroviteljstvom lige narodov, naznila, da ne bo več zastopana v njemu.

Dr. ANDREW FURLAN

DENTIST
Phone: Canal 9694
1858 W. CERMAK RD.
CHICAGO, ILL.
Office hours:
9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.
Thursday, Friday and Saturday
all day and evenings.

Waukegan office at
424-10th St., Tel. Ontario 7213
Monday, Tuesday and Wed. till
noon. Sun. by appointment only

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 W. Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

ZA MESEC JANUAR 1934.

Država in mesto	Redno	Dualne	Izjedne	Mladinske	Projekti	Gl. stanu	Drž. in okr.	Kon. fond
ILLINOIS:								
Ogleby	—	7	—	—	\$ 2.45	\$ —	\$ —	\$ .70
Chicago št. 16	8	14	—	—	5.90	—	—	1.80
Virde	2	—	4	—	.60	—	—	.20
Chicago št. 1	48	24	24	12	24.00	—	—</td	

CHICAGO, ILL, February 14, 1934.

Telephone: Rockwell 2864

VOL. XXIX.

SOCIALISTS FLAY MILITARISM

Resolution of Party's National Executive Committee, Adopted in New York January 28, on Armaments and the Militarization of the C.C.C.

The single most alarming trend of the American government is toward great armaments. Unless the people of America awake, before 1934 is over we shall have gone far beyond the greatest military expenditures of our history except in the midst of actual war. In the terrible poverty of 1933 we spent more on armaments than in any peace year except 1916 when the world was in flames.

Yet what we spend will neither prevent war nor guarantee us victory in war. We cannot possibly arm against any combination of enemies that might conceivably come against us. Our efforts merely help to incite a new race in armaments between nations which arm because they are afraid and are afraid because they arm.

The armament race itself dangles before greedy armament makers enormous prizes. They sell indiscriminately to any nation which has the money. They buy publicity, the subsidize fear and hate. Even if the government were to prohibit all private manufacture of armaments, steelmakers and others would still clamor for government manufacture of arms on a provocative scale. The road to peace never has been, never can be, and never will be the road of military preparation. We get what we prepare for. The road to peace is the road of mutual agreement. Disarmament plays its part in such agreement, but the surest basis of peace is the solidarity of the workers of the world.

Great armaments are not sought by militarists and capitalists solely as weapons against foreign foes. The workers are told that to make them helps to conquer depression. In a nation which with more than ten million still un-

employed, and with at least a quarter of our population housed in slums and shacks the first great appropriation from the public works funds was to build ships for war, not houses as homes for the people. Except as they may be used to destroy, these ships have no use. They produce nothing, they add nothing to our comfort and well being. They are waste, and waste which adds to the danger of the war they are supposed to prevent.

But all this expenditure in the minds of militarists and capitalists has still another purpose. They seek to perpetuate the military ideal of patriotism and to build up a military establishment to keep the workers quiet.

The complete proof of what we say is to be found in an article by Assistant Secretary of War Woodring in "Liberty" for Jan. 6, entitled "The American Army Stands Ready." Ready for what? The author

answers, "Not only to defend our territory but also to cope with social and economic problems in an emergency. It is our secret insurance against chaos." What the Secretary means, and he does not conceal it, is that the army is ready to keep the workers in their place. He boasts of the success of C.C.C. as a military achievement. He believes the army should take that over and with it most of the other functions of the New Deal. He rejoices in the contrasts which tie the army in with business interests. He tells us: "The army is essentially a self-contained nation within the nation, an authority able to work independently of the political and business conditions of the country under the constitutional commander-in-chief."

Here we have a frank pronouncement of a military Fascism as yet unrebuted by the President. This is the militarism that workers have been

•MASS PROSPERITY"

A new bird, in old feathers, this Mass prosperity. Do you know what it means?—A little week-end local commercial weekly sheet is telling us the meaning of it. It means individual enterprise, perpetual employment, security for savings, economy in government, publicly owned utilities and democratized money. In short: a devotion to the "NRA and New Deal". A new deal that comes through the old sift of individual enterprise, nobody else's business and so forth, and so on...

But this one is flying better. He surely must have read the review of Peter Kropotkin's book on "The Mutual Aid" prepared by Art. Branson, the intellectual wizard and undying leader of Jeffersonian democracy, if not one of those so-called F. D. R. "brain trust". His name is Meyer Fink.

In the same handbill he says: "When the U. S. Supreme Court by a five to four vote upheld the constitutionality of the Minnesota mortgage foreclosure moratorium law, it cut itself loose from its legal moorings and set sail upon the turbulent sea of political, economic and social necessity.

Property rights no longer are the tender infants whom the courts

have so zealously nurtured in the past. In fact, it is this pampering and favoritism, showered by an over-indulgent judiciary, that has resulted in this tender infant's tottering exhibitions.

The stark realities of the times cannot be ignored. More than 40 million people, including dependents, not only are totally impoverished and unemployed, but have no reasonable hope of ever recovering their status. To talk fine points of law to such people seems ridiculous. Too long have laws and property rights been deemed mere abstractions. These can operate only when the multitude has some stake to see that the rules of the game are followed. But when a condition develops whereby the ownership of wealth and income is manipulated to one side of the economic ship, tilting and finally completely upsetting are inevitable.

Can we draw a conclusion from all this? There is a recognized rule of natural law that when an animal destroys the species upon which it feeds, he dooms himself. When those sitting on top of the pile in human life draw and weaken too much from the supporting pillars who are the farmers, workers, and secondly, the middle and white collar classes, then the sinking of the financial boat is inevitable.

Unless the breeding ground of concentrated wealth are destroyed or checked, all present measures are mere palliatives. The power to act rests with the U. S. Congress. The possessors of wealth should be willing to make the necessary concessions in apt time. After all, they have the greatest stake in preserving the structure."

You see, the possessors of wealth should be willing to make some necessary concessions, while the conceding is still good; if not, there may be trouble. And if not for the sake of trouble—which really is not brewing a bit—then for the sake of individual enterprise, perpetual employment, security for savings, and so forth and so on, in order that the economic status quo may be restored.—All this belongs to the psychology of "Mass prosperity".

It sounds just like the cry of "war for democracy", the cry of "full dinner pail" in presidential elections or any other cheap political masquerade.

And there are other national sections that are clamoring for "Mass prosperity". England, Italy, France, Germany, Japan; not to mention their smaller or larger satellites. All of them are clinging to their "inherited rights" to be as near to the sun of "Mass prosperity" as possible. And so, they too, are for individual national enterprise, individual national security, economy in national governments, especially so, when such economy means expenditures for schools and other social advancements, but when it comes to the question of armaments—well that's different.

All these nations are living in a machine age, yet their statesmen and political guardians are still dabbling with 16th century schemes, to remedy an economic calamity that was brought about by a cunning twentieth century high pressure individualistic methods.

Last Thursday night, February 8, the West Side Socialist branches, including branch No. 1 JSF held a very successful mass-meeting. Comrade Claesens, a well known New York comrade gave an excellent talk on the NRA from a Socialist viewpoint. His humor and simple way of explaining things made a good impression upon the large crowd of listeners. Comrades Beranek, editor of Spravedlnost and Donald Lotrich also gave short talks. A good amount of literature was sold and several subscriptions gathered.

Next Friday, February 22nd, will be the regular meeting of branch 1 JSF. Various committees will have important reports, therefore it is necessary that all members attend. After the business meeting a debate arranged by the lecture committee will take place. Non-members are also welcome.

Branch 16 JSF of Chicago (North Side) will celebrate its first anniversary on Saturday, February 17, at 1201 Diversey Parkway. The committee in charge of the entertainment says: "Everybody that comes will enjoy a good time." Comrade Oven will give a short talk and the Sava singers will appear on the stage with a few numbers. Music for dancing will be provided by Benson's Harmony Boys. Admission tickets are 25c.

Frank Petrich.

PIETY AND PELF

An interesting united front between piety and pelf is revealed in a case before a Brooklyn Federal Court. A corporation in desperate need of funds issued \$2,000,000 of preferred stock and then invited a Lutheran minister to bless the stock. After the blessing he was induced to invest \$50,000 of his own funds. It recalls the pious old merchants of New England estimating their codfish and shillings, molasses and rum and Negroes kidnapped in Africa and sold to southern planters. Before departure of their ships they rolled their eyes to heaven and invoked the blessing of God on their enterprise. This union of piety and pelf has its modern setting in the cleric blessing the stock of a modern corporation.—T. N. L.

PROGRESS

In the days of scythe and flail, it took 60 hours of labor to harvest and thresh an acre of wheat. Now that we have the combine, a 16-year-old boy can cut and thresh an acre of wheat in four hours and spend the rest of his time working in a reforestation camp, trying to keep his dad out of the poorhouse. The American Guardian.

Not Until—

You cannot save the world, until you have Socialism. You cannot have Socialism until you have made people Socialists.—Hannen Swaffer in the London Daily Herald.

fooled into supporting for their own destruction. Here is a complete justification of Socialist criticism of the army and the military set-up of the C.C.C., as well as of the R.O.T.C.

Workers of America, workers with hand and brain! As you love liberty and peace and as you seek true prosperity, fight against war, fight against militarism, fight for disarmament, not armament as the hope of the nations.

Thomas Jefferson and Thomas Paine were not present at the constitutional con-

"THE TYRANNY OF THE DEAD"

Ogden L. Mills, who was secretary of the treasury during the latter part of Herbert Hoover's administration, after Andrew Mellon resigned to become ambassador to England, made a political speech at Topeka some time ago. It is said that Mr. Mills aspires to be the Republican candidate for president in 1936.

He is much concerned lest the "new deal" should violate the constitution.

It seems strange that so few persons ever wince when the really vital parts of the constitution—those contained in the bill of rights—are violated.

Those who now set themselves up as upholders of the constitution are usually men, and women, who have lost the spirit that went with the adoption of American institutions in the early days. Their super-heated language only suggests ultra-conservatism; it does not suggest any genuine sympathy with the spirit of '76.

The constitution was adopted a dozen years after '76, when the conservatives had had time to intrench themselves. The constitution was a compromise. It was conservative in itself, as viewed from the present vantage point, but it was mildly progressive for those days of kingly autocrats. The Declaration of Independence, signed in '76, had been more radical.

Thomas Jefferson and Thomas Paine were not present at the constitutional con-

vention of 1787 which framed the constitution. Jefferson was in Paris acting as minister to France. Had he been present, the constitution might have had more democratic provisions in it. He was instrumental in getting the bill of rights—the first ten amendments—added to it afterwards.

The constitution never was submitted to a vote of the people. It was acted upon by conventions in various states. The delegates to the convention were elected by such citizens as were allowed to vote, and the right to vote was limited.

The truth is that the constitution is itself unconstitutional.

That cryptic statement needs explanation. The constitutional convention had only the legal right to amend the articles of confederation; it did not have the right to frame a new constitution. Yet the convention did not amend the articles of confederation at all; it proceeded to frame a new constitution. The whole thing was illegal. But the standpatters who speak in the public schools on constitution day, each September, do not tell the children this—and Ogden Mills is one of them.

England gets along without a written constitution. Ours should at least be changed so that it could be amended at any time by majority of the people—so as to do away with what has been aptly called "the tyranny of the dead". Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT

By
DONALD
J.
LOTRICH

APPLY COMMON SENSE

In the name of common sense, the industries of the nation and all the natural resources should be promptly taken over by the people of the nation and used in their interests. The trouble with everything which the president's "new deal" has undertaken is that its purpose is to evade the sensible action for which Socialists are clamoring.

Many of the workers who are now being cared for in CCC camps and on CWA and PWA jobs could be working in productive industries—if productive industries were operated for the public welfare instead of for private profit of an owning class. And many more could be used to

produce automobiles, fine homes, electric refrigerators and college textbooks if the surplus workers now on "new deal" projects were giving living standards in keeping with the produce possibilities of modern industry.

The trouble with being a "new deal" worker is that you get just enough out of it to retard starvation. But that wouldn't have to be if it were not for the fact that the "new deal" bosses, from Roosevelt down, are hell bent on preserving for owners the sacred privilege to exploit workers and thereby get something for nothing. —

Raymond S. Hofess.

ALWAYS OUT OF REACH

A number of important announcements must be made before we go into other matters today. There are two social affairs Saturday, Feb. 17 which we should try to attend: the First Anniversary of Branch No. 16 JSF at 1201 Diversey Blvd. and the Forward-Socialist Mask Ball at the Stevens Hotel. It is of especial interest to us to help Branch No. 16 close a successful first year and to encourage them in their struggle to effect a strong organization. It has taken a lot of hard work and effort to start and keep going, this north side Jugoslav Branch so that we cannot afford to leave the Branch disintegrate. At the same time it is necessary that as many as can, also attend the Forward-Socialist Ball because the County Organization needs money. Get your tickets for these affairs at the office of Proletarec.

Labor has been keeping its eyes on Vienna. There a good strong Socialist organization has been carrying on some remarkable work for the laboring class. The large city has been in control of Socialists and they have been able to make Vienna a model workers' city. However, the reactionary forces throughout Europe have felt the danger to their class and so they have declared their intention of exterminating Socialists and Socialism. They were successful in Italy. More recently a good, strong Socialist organization was vanquished in Germany. Austria was next. But Vienna has stubbornly resisted many attempts to subdue it. And now the critical hour for Vienna has come. What shall it do? Shall it remain loyal to the workers who built it or shall they fall prey to the violent and forceful onslaught of the enemy of reaction? Vienna still stands firm. It is still defending itself but we hope that it will soon go into the offense and stop the wave of terrorism and reaction which has been sweeping Europe. They will be battling against great odds but better the battle and fail than eventual submission without an effort.

More and more is being said about Fascism because it is a seriously menacing problem. Fascists use legal and democratic means to gain power and then throw legality and democracy into the waste basket. Now, the problem is, should we permit Fascists the use of legal and democratic means to gain their purpose or should we suppress them? I am for legality and democracy but I would be in favor of suppression wherever illiterate and irresponsible people wish to use these means to fool the already fooled people. What do you think about the question? Come and hear S. H. Holland of Europe tell about "The Menace of Fascism". Saturday night, March 3, at Sokol Havlicek Hall, and then we'll ask him what he thinks about suppression.

We must tell our readers that August Claessens delivered a long and interesting address last Thursday night at the SNPJ Hall and that he more than satisfied some 250 listeners. He is an able speaker and can present his subject without a flaw, in plain simple language and illustrations to enable everybody to understand him. We asked him to speak on the NRA and he did it brilliantly. He is witty and cunning and mixes his good sense of humor in his illustrations to bring his audience to him. Everyone admitted that they enjoyed the speech and that they would go and listen to him again. So, we say, go and hear him when he comes your way. Charles Pogorelec presided and Comrades Beranek and Lotrich also made talks. The speaker came to us thru arrangements of the Lawndale-Crawford District Socialist Branch.

Trouble has been brewing in Spain and now in France. A scandal in which the people were swindled out of vast sums of money caused riots and gave the Fascist-Monarchist elements the opportunity they sought to gain and recruit their strength. And lo and behold! Just as we wondered what the French Socialists were going to do the news of a general strike are flashed across the wires and the power of the workers with the Socialists and Communists at the head will be felt in France. Will this stem the tide? Hardly, for reaction has no stop, no vision. It cannot figure ahead. It goes into it blindly. So don't be surprised if this brings the conflict nearer. These are tense hours for Socialists in Europe. But we must stand by with a half sleeping force. We must build before the enemy forbids us to build. We must work while we still have the chance.